

KRYSTYNA BOCZAR-RÓŻEWICZ
*Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Iwoniczu*

ROLA DORADZTWA ROLNICZEGO W ROZWOJU AGROTURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE KROŚNIEŃSKIM

1. Wstęp

W województwie krośnieńskim, sytuacja na rynku pracy w przemyśle oraz sytuacja mieszkaniowa w mieście, nie sprzyjają odchodzeniu ludności wiejskiej od pracy w gospodarstwie. Mimo znacznego uprzemysłowienia regionu dla około 40 % ludności źródłem utrzymania jest praca w rolnictwie. Przy niekorzystnej strukturze agrarnej i warunkach przyrodniczych do produkcji rolnej w krośnieńskim z rolnictwa może się utrzymać tylko niewielka część mieszkańców wsi (na wsi mieszka 65% ludności). Przeciętna powierzchnia gospodarstwa w krośnieńskim wynosi 3,2 ha, natomiast aż 42% ogólnej ich liczby stanowią gospodarstwa małe do 2 ha (dane szacunkowe na podstawie 10% próby WUS w Krośnie - spis rolny '94).

Walory turystyczne województwa, a przede wszystkim walory przyrodnicze stwarzają szansę rozwoju turystyki. Bieszczady, Beskid Niski to jedne z nielicznych zakątków, gdzie przyroda występuje w stanie mało zmienionym działalnością człowieka.

2. Formy aktywności ODR w Iwoniczu w zakresie rozwoju agroturystyki

Pod koniec 1991 r., mając na uwadze aktywizację środowiska wiejskiego, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Iwoniczu podjął się promocji agroturystyki. Zapoczątkowało ją spotkanie rolników wynajmujących pokoje gościnne oraz przygotowujących się do ich wynajmowania, doradców z gmin bieszczadzkich z doradcą do spraw agroturystyki Izby Rolnej z Grenoble we Francji. Spotkanie to zaowocowało zgłoszeniem się do Rejonowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Lesku kilku rolników z ofertą pokoi do wynajęcia. W roku 1992 przeprowadzono ankietyzację chętnych do współpracy gospodarstw i ich dokumentację fotograficzną. Jesienią

1992 r. sporządzono informator zawierający 27 ofert wypoczynku, był on prezentowany na Międzynarodowych Targach Turystycznych w Ustrzykach Dolnych.

Tabela 1.

Położenie gospodarstw gościnnych współpracujących z ODR w Iwoniczu

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw							
	1992	1993	1994	1995		1996		1997
				ogółem	zrzeszo- nych w GGG	ogółem	zrzeszo- nych w GGG	
Baligród	2	2	1	1	–	1	1	3
Bukowsko	2	4	2	2	2	5	5	6
Cisna	6	5	5	6	5	6	5	6
Czarna	5	4	–	1	1	1	1	4
Dębowiec	–	–	–	1	–	1	–	1
Haczów	–	–	–	–	–	–	–	1
Komaricza	–	–	1	1	1	2	2	5
Korczyna	–	–	–	–	–	–	–	2
Miejsce Piastowe	–	–	–	–	–	2	–	2
Lesko	1	1	–	1	–	2	1	6
Olszanica	1	1	1	1	1	1	1	3
Lutowiska	3	–	–	2	1	5	1	7
Rymanów	–	1	1	2	2	5	5	8
Solina	6	13	20	25	15	32	20	49
Tyrawa Wołoska	–	–	–	1	1	1	1	1
Ustrzyki Dol.	1	1	–	2	2	2	2	6
Zagórz	–	–	–	–	–	1	1	1
Razem	27	32	31	46	31	67	46	112

Źródło: Lata 1992-1995 wg Biuletynu Regionalnego ZDR, nr 309 (za A. Gąsiorowskim), lata 1996 – 1997 opracowanie własne.

Tabela 2.

Analiza rozwoju gospodarstw agroturystycznych współpracujących z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Iwoniczu w latach 1995 – 1997

Wyszczególnienie	1995	1996	1997 I półrocze	1997 listopad
Gospodarstwa agroturystyczne, - w tym pola biwakowe 46	46 6	67 7	86 7	112 7
Pokoje gościnne	160	241	329	415
Miejsca noclegowe w pokojach gościnnych i domkach	452	632	840	1052
Stoiska na polach biwakowych	665	765	765	765
Gospodarstwa oferujące wypoczynek przez cały rok - w ujęciu procentowym (%)	26 56,5	38 56,7	59 68,6	77 68,8
Gospodarstwa oferujące pobyt sezonowy - w ujęciu procentowym (%)	20 43,5	29 43,3	26 31,4	35 31,2
Gospodarstwa oferujące pełne wyżywienie - w ujęciu procentowym (%)	10 21,7	16 23,9	37 42,5	54 48,2
Gospodarstwa oferujące aktywny wypoczynek: jazda konna, wyciągi narciarskie, łódki, kajaki, żaglówki, rowery, tenis stołowy i ziemny - w ujęciu procentowym (%)	11 23,9	25 37,3	39 45,3	48 42,9

Źródło: Rok 1995 wg Biuletynu Regionalnego ZDR, nr 309 (za A. Gąsiorowskim), lata 1996 – 1997 opracowanie własne.

Działania te miały zachęcić rolników do współpracy z ODR i tak też się stało. Liczba gospodarstw co roku rośnie (tab. 1 i 2). Ważną pozycją wśród form aktywności doradztwa rolniczego jest działalność szkoleniowa, którą prowadzono od 1992 r. Dla właścicieli gospodarstw przyjmujących turystów i przygotowujących się do tej działalności, służby doradczej, nauczycieli szkoły rolniczej w Lesku, pracowników gmin przeprowadzono cykl szkoleń. W 1995 i 1996 r. zorganizowano 1-dniowe szkolenia agroturystyczne. Wszelkie formy szkoleń dotyczyły przygotowania gospodarstw do przyjmowania gości, podstaw prawnych i ekonomicznych, podatków, przepisów sanitarnych i marketingu, w tym promocji atrakcji turystycznych. Zorganizowano również seminarium wojewódzkie poświęcone agroturystyce z udziałem doradców amerykańskich z Polsko-Amerykańskiego Programu Doradztwa Rolniczego, w którym uczestniczyło 60 osób. W 1995 r. województwo krośnieńskie było również organizatorem III Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego w Polańczyku (18-21.IX), 3 seminariów wyjazdowych, w tym dwóch do innych województw: bielskiego (1994) i nowosądeckiego (1996). O wszystkich tych działaniach informowano lokalne środki przekazu: „Nowiny”, „Nowe Podkarpacie”, „Gazetę Bieszczadzką”, „Krośnieński Magazyn Rolniczy” i Radio Rzeszów, które z kolei informowały o tym miejscowe społeczeństwo.

W 1997 roku zorganizowano 20 kursów agroturystycznych, na których przeszkolono około 500 osób (potencjalnych kwaterodawców).

Idea agroturystyki realizowana jest przez ODR w Iwoniczu poprzez wydawnictwa, udział w targach, a także w środkach masowego przekazu. Wydany został informator agroturystyczny Bieszczady, wznowiony do chwili obecnej 10 razy i aktualizowany przy każdym wydaniu; łączny nakład 5 350 egzemplarzy, prezentujący łącznie 112 ofert wypoczynku oraz wydany do niego aneksem.

Wydano również trójjęzyczny kolorowy folder, o nakładzie 2000 egzemplarzy, kilkaset plakatów agroturystycznych i ulotek indywidualnych. Wydawnictwa te prezentowane były na targach turystycznych (24-krotnie) w Ustrzykach Dolnych (1992), w Krośnie (1994, 1995, 1996 i 1997) w Bielsku Białej (1993, 1994), w Poznaniu (1993, 1994, 1995, 1996, 1997), w Warszawie (1994, 1995, 1996, 1997), w Berlinie (1995, 1996), w Katowicach (1996, 1997) oraz na Targach Agroturystycznych w Częstochowie (1994, 1995, 1996, 1997), Jarmarku Agroturystycznym w Warszawie (1996, 1997) i Gieldzie Agroturystycznej w Krakowie (1997).

Na przykładzie funkcjonowania konkretnych gospodarstw promowano ideę agroturystyki w lokalnej i centralnej prasie, radio oraz rzeszowskiej i ogólnopolskiej telewizji. Obecnie ODR współpracuje z 112 gospodarstwami w 7 gminach. Dysponują one łącznie 1052 miejscami noclegowymi w 415 pokojach gościnnych i 765 miejscami na polach biwakowych (tab. 1 i 2). W okresie 5 lat współpracy z ODR z działalności agroturystycznej zrezygnowało 19 gospo-

darstw. Przyczyny były różne: wyjazd, obawa przed podatkami, utratą renty, brak doświadczenia doradców, niewłaściwy dobór rolników do tego typu działalności. W ciągu 3 lat ze współpracy zrezygnowało 6 gospodarstw. Obserwuje się przy tym zwiększanie się liczby gospodarstw funkcjonujących cały rok, oferujących pełne wyżywienie i aktywny wypoczynek (tab. 3).

Tabela 3.

Gospodarstwa gościnne współpracujące z ODR w Iwoniczu*

Wyszczególnienie	1992	1993	1994	1995		1996		1997	
				ogółem	w tym GGG	ogółem	w tym GGG	ogółem	w tym GGG
Gospodarstwa - w tym pola biwakowe	27 1	32 5	31 7	46 6	31 4	67 7	46 4	112 7	101 4
Pokoje gościnne	104	129	126	160	109	241	154	415	380
Miejsca noclegowe w pokojach	290	310	320	452	357	632	480	1052	847
Stoiska na polach biwakowych	80	610	665	665	545	765	545	765	5 45

Źródło: Jak do tabeli 1.

*Współpraca gospodarstw z ODR nie obejmuje konkretnej sprzedaży ofert. Rezerwację pokoi, ceny, warunki płatności turysty uzgadniają bezpośrednio z gospodarzami.

3. Rola ODR w utworzeniu Koła Bieszczadzkiego Stowarzyszenia Agroturystycznego „Galicyjskie Gospodarstwa Gościnne”

Rolnicy prowadzący działalność agroturystyczną oraz doradcy ODR zdawali sobie sprawę, że organizacją, promocją i obsługą turystów powinni zająć się sami kwaterodawcy, jako najbardziej zainteresowani i znający problemy w prowadzeniu tej działalności. Jednakże wiele tych problemów, o charakterze formalno-prawnym, ekonomicznym, czy społecznym, nie mogli rozwiązać sami, w „pojedynkę” i dlatego też konieczne było powołanie własnej organizacji. Pomysł ten zaowocował powstaniem w 1993 r. - z inicjatywy Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, doradców i rolników kwaterodawców - Stowarzyszenia Agroturystycznego „Galicyjskie Gospodarstwa Gościnne”, obejmującego 7 województw Polski Południowo-Wschodniej. Ze względu na rozległy obszar działania w strukturze „Stowarzyszenia” przewidziano tworzenie kół. Jako pierwsze w 1994 r. powstało „Koło Bieszczadzkie” w Lesku, obejmujące obszar całego województwa, uczestniczyło w nim 17 kwaterodawców założycieli. Siedzibą koła jest RZDR w Lesku. Koło współpracuje ściśle z ODR w Iwoniczu, Urzędem Wojewódzkim w Krośnie, Szkołą Rolniczą w Lesku, samorządami gminnymi. Obecnie zrzesza 101 członków.